

Minimalisme in het bos

VILLA HATTEM

Voor oudere particuliere opdrachtgevers ontwierp ir. Art Nieuwpoort van XX architecten te Delft, een prachtige, minimalistische villa, gelegen op een aantrekkelijke boslocatie in Hattem. Er werd geen inbouwpakket toegepast, zodat een gering beroep op grondstoffen en energieverbruik is gedaan. Hierdoor bleven de bouwkosten van f 550,- per m³ gelijk aan de sociale woningbouwnorm. In het huis zijn enkele mooie toepassingen in gelamineerd hout en plaatmateriaal verwerkt.

△ Beton, lariks spanten en meranti puien zijn de belangrijkste samenstellende delen.

◁ De diverse houttoepassingen verlevendigen het minimalisme.

◁ In het interieur zijn de gebruikte materialen meestal in het zicht en onafgewerkt gelaten.

De opdrachtgevers woonden ruim veertig jaar naast het bosgedeelte, waar nu de villa van twee verdiepingen is gebouwd. Veel van de bomen die het huis omringen, hebben ze zelf nog geplant. Een eis was dat het huis moest samensmelten met de natuurlijke omgeving. De eikenbomen, die op de bouwlocatie stonden, moesten wijken, maar zijn als parketvloer terechtgekomen in de benedenverdieping.

Het ontwerp werd zodanig gewijzigd, dat een aantal mooie beuken behouden kon blijven. De omringende natuur wordt vooral weerspiegeld in de karakteristieke gelamineerde spanten die binnen en buiten bepalend zijn voor het aanzicht. Andere eisen van de opdrachtgevers waren: veel licht, weinig onderhoud en veel privacy, ook als er gasten zijn. Vandaar dat de gastenverblijven beneden zijn gescheiden

van het woongedeelte boven. De bezoekers zijn bovendien zelfvoorzienend: er is een keuken, sanitair, een woon- en een slaapkamer.

Ontmoeting mens en materie

XX architecten te Delft, een bureau voor stedenbouw, architectuur en productontwikkeling, is in 1999 ontstaan na een fusie van Post ter Avest Architecten en Jan Brouwer Associates. ▷

Per 1 januari 2001 is Art Nieuwpoort (voorheen Basic Design & Architecture in Delft) partner. De ontwerpen komen tot stand door programma's van eisen te wegen, te analyseren en vorm te geven. Zo ontstaan vaak innoverende en inventieve antwoorden. Het ontwerpproces is gericht op het vinden van de juiste afstemming van materiaal, methode en milieu. Art Nieuwpoort werkte tot dusver voornamelijk op kleinere schaal, met name voor particuliere opdrachtgevers. Zo telt zijn projectpresentatie onder meer twee geschakelde woningen in Delft (een prijswinnende inzending 'Twee onder een kap') en zes stadswoningen in Delft. Nieuwpoort: 'De aandacht die je krijgt van particulieren bij het definiëren van zo'n project, vind ik belangrijk. Ook komen de directe betrokkenheid en de rechtstreekse lijnen de uiteindelijke kwaliteit ten goede.'

Daarnaast ontwerpt hij in toenemende mate kleinschalige bedrijfsgebouwen. Het kantoor van Flex Development in Delft, dat vorig jaar is opgeleverd, is door het revolutionaire, strakke ontwerp en het 'harde' gebruik van de materialen (staal/beton) een van de spraakmakendste.

De villa

Het sobere ontwerp, de directheid van het materiaalgebruik, de combinatie van beton en hout en de speciale sfeer kenmerken de villa in Hattem. De twee verdiepingen van beton respectievelijk hout zijn letterlijk 'koud' bovenop

△ Het ruime terras beslaat vier traveeën van 4,5 x 4,5 m.

elkaar gezet. De plattegrond is vierkant: 18 x 18 m (16 stramien van 4,5 x 4,5 m). De onderste verdieping, het gastenverblijf, bestaat uit wanden en plafond van in het werk gestort beton; het plafond is tevens de vloer van de verdieping erboven. De vlamtekening van de vuren bekisting tekent zich mooi af in het betonoppervlak. 'Het pand is gelegen in een glooiend landschap. De grond loopt van voor naar achter één verdieping naar beneden, waardoor de betonbak voor de helft in de grond is gebouwd. Behalve de gastenverblijven bevinden zich hier ook een dubbele garage en een hobbyruimte.'

De woonverdieping, met aan één zijde een terras, kent een eenvoudige opbouw van vier liggers (afmetingen 110 x 1.800 cm), figuurlijk op handen gedragen door steeds twee afgeschuinde spantbenen (afmetingen van onder

naar boven: 110 x 290 cm naar 185 x 290 cm); de hoogte van de houtconstructie bedraagt ruim 4 m, de hart-op-hartafstand is 4,5 m. Het toegepaste hout is Siberisch lariks. De buitenste twee spantconstructies maken tevens onderdeel uit van de gevel. De dikte ervan maakt verdere isolatie overbodig. Het terras is voor een klein deel overhuifd door lariks lamellen en aan één zijde afgeschermd door schuins geplaatste verticale lamellen, eveneens van lariks.

De gevels bestaan voor het overige uit verdiepinghoge puin van meranti, waarin isolatieglas is gevat; het meranti is geschilderd in mahoniekleur. In principe is noch het beton, noch het gelamineerde hout afgewerkt, hoewel de bewoners later de plafonds en een paar muren in enkele vertrekken hebben gepleisterd om het onbarmhartige karakter wat te verzachten. De binnenwanden in de villa zijn deels beton (een stabiliteitswand in het woningdeel), deels metal stud en deels houtskeletbouw. Ook de kozijnen en deuren binnenshuis zijn van meranti met een mahonie afwerklaag. Alle elektra-leidingen zijn in de wanden weggewerkt.

Betontriplex

De dakelementen in de vorm van dozen zijn geprefabriceerd en aan de onderkant voorzien van betontriplex in mahoniekleur; aan de gevelzijde zitten smalle zinken boeidelen. Als dakbedekking dient tweelaags bitumen. De dakdozen zijn via een oplegregel tussen de spanten geplaatst; de spanten zijn zo hoog, dat ze boven de dozen uitsteken. In het interieur is verder veel betontriplex toegepast, zoals in

△ Plattegrond begane grond.

- Legenda.
- 1 Hal.
 - 2 Wonen.
 - 3 Koken.
 - 4 Slapen/werken/hobby.
 - 5 Sanitair.

△ Plattegrond 'kelderverdieping'.

- 6 Installaties.
- 7 Garage.
- 8 Carport.
- 9 Patio.
- 10 Terras.

de gangwanden ter hoogte van de toiletten en de verdiepingstrap. 'Betontriplex is heel praktisch: het hoeft op de werkvloer niet meer gelakt te worden, is brandwerend en is op dezelfde wijze te reinigen als bijvoorbeeld een tegelwand.'

Omdat het midden in het bos soms wat donker kan zijn, was een transparant ontwerp met voldoende aandacht voor de lichtinval een van de eisen van de opdrachtgever. Daartoe heeft Nieuwpoort de voor- en achterzijde van het dak lager in de spanten gelegd dan het middengedeelte. Het middendeel is als het ware opgetild, waardoor bovenlichten ontstaan die voor extra lichtinval zorgen.

'Het ontwerp is in feite een mecano-doos die je helemaal uit elkaar kunt halen en elders weer kunt opbouwen. Met brandaspecten is rekening gehouden door het hout te dimensioneren

op de uit de norm bekende inbrandtijd. Aan dubo- en milieuvorwaarden is voldaan door gebruik te maken van weinig belastende materialen als hout en plaatmateriaal. Ook qua schilderwerk vraagt het geen speciale behandeling. Het hout buiten kan gewoon ververen. Omdat de betonbak gedeeltelijk in de grond is gebouwd, komt dat de isolatie ten goede.'

Architectonische spelletjes

De keuze voor hout had alles met de omgeving te maken. 'De opdrachtgevers waren eigenaar van de bosgrond waar nog een bouwbestemming op rustte. Daarom was deze villa mogelijk. We hebben gezocht naar natuurlijke materialen, waarbij hout al snel naar voren kwam. Ik ben zelf zeer te spreken over houtgebruik en dan met name door het ontbreken van koudebruggen, wat een aantal architectoni-

△ De buitenste spantconstructie maakt tevens deel uit van de gevel. De dikte ervan maakt verdere isolatie overbodig.

sche spelletjes tussen binnen en buiten in gang zet, tenminste, als je erop bedacht bent.'

Nieuwpoort werkt niet altijd met hout, maar heeft er wel een duidelijke voorliefde voor. 'Tien jaar geleden gebruikte ik al houten kozijnen die ik ook heel prominent liet zien, wat toen bepaald ongebruikelijk was. Hout als constructiemateriaal heb ik onder meer toegepast bij het bedrijfspannd van Duo Litho, een lithografisch bedrijf in Zoetermeer. Kenmerkend in al mijn ontwerpen is het directe materiaalgebruik. Als je een materiaal kiest, dan moet je het laten zien. Dat geldt voor hout, maar ook voor staal. Ik hou niet van verhullen, maar van eerlijkheid.'

Ilse Kuiper

△ Uit oogpunt van privacy zijn de gastenverblijven beneden gescheiden van het woongedeelte boven. De gasten hebben zelf een keuken, sanitair en een woon- en slaapkamer.

◁ In het interieur is veel betontriplex toegepast, zoals in de gangwanden ter hoogte van de toiletten en de verdiepingstrap.

Feiten en getallen

Opdrachtgever:

Architect:

Aannemer:

Constructeur:

Leverancier

kozijnen:

Leverancier

gelamineerd hout:

Leverancier

prefab doosdakconstructie: Eecen Prefab BV Emmeloord

Leverancier

houten trappen:

E-installaties:

W-installaties:

Oppervlakte:

Bouwperiode:

Particulier

XX architecten Delft, ir. Art Nieuwpoort

Bouwbedrijf van Norel BV Epe

Ing. Piet Alblas, Van Ruitenburg/Adviesburo voor bouwconstructies ABC Rotterdam

Timmerfabriek De Blaauw BV Vriezenveen

Nemaho Houtconstructies BV Doetinchem

BB Trappenmakerij Hattem

Aalberts Electrotechniek BV Oene

Schreuder Installatietechniek BV Zwolle

567 m²

September 2000 - juli 2001